

HOGYAN FORDULHAT AZ EMBERI JOGOK EURÓPAI BÍRÓSÁGÁHOZ?

Ha Magyarországon már semmilyen jogi fórum nem áll rendelkezésére ügye rendezésére, hiányzik a megfelelő jogszabályi alap, esetleg jogalkalmazási gyakorlat, akkor is van még egy lehetősége: a strasbourgi Emberi Jogok Európai Bírósága. Az eljárás lényegesen egyszerűbb, mint bármely hazai peres eljárás, nem igényel jogi felkészültséget, a kérelmezőt a bíróság az eljárás valamennyi szakában részletes segítő magyarázatokkal látja el, mentes a visszafordíthatatlan hibázási lehetőségektől és a szigorú időkorlátoktól. Az alábbiakban összefoglaljuk a Bíróság működési rendjét, ezzel is ösztönözve Önt ennek a lehetőségnek az igénybevételére.

A Bíróság működését megalapozó Római Egyezményt a Magyar Köztársaság az 1993. évi XXXI. törvénnyel hirdette ki, így 1993. április 7. óta e bírói fórum nyitva áll a magyar állampolgárok előtt. A Római Egyezményt hatályba lépése óta többször kiegészítették, az utolsó, 14. jegyzőkönyvet Magyarország aláírta, de még nem hirdette ki. A hazai eljárástól eltérően, a strasbourgi bírósági eljárásban részt vevő felek: a kérelmező és az Egyezményt aláíró részes állam (a Magyar Köztársaság).

Az Emberi Jogok Európai Bírósága nem fellebbviteli fórum a nemzeti bíróságokhoz képest, a magyar szervek által hozott határozatoknak ezért sem a módosítására, sem hatályon kívül helyezésére nem jogosult, a bepanaszolt hatóságnál közvetlenül nem léphet fel.

A Római Egyezmény egyrésről anyagi jogi szabályokat tartalmaz, tehát, hogy melyek azok az alapvető emberi jogok, melyek megsértése esetén a Strasbourgi Bíróság eljárhat, másrésről szabályozza a Bíróság eljárásának a rendjét.

MILYEN JOGOK MEGSÉRTÉSE ESETÉN FORDULHAT AZ EMBERI JOGOK EURÓPAI BÍRÓSÁGÁHOZ?

Az Egyezmény által védendő jogok közül a családon belüli erőszak áldozatai, testi önrendelkezési jogaiban sértett ügyfeink az alábbi cikkekre hivatkoznak leggyakrabban:

- 2. Cikk: Élethez való jog;
- 3. Cikk: Kínzás tilalma (embertelen, megalázó bánásmód);

- 6. Cikk: Tisztességes tárgyaláshoz való jog (pártatlan bíráskodás, ésszerű határidőn belüli lezárás, nyilvánosság biztosítása, stb.);
- 8. Cikk: Magán-és családi élet tiszteletben tartásához való jog;
- 13. Cikk: Hatékony jogorvoslathoz való jog;
- 14. Cikk: Megkülönböztetés tilalma;
- Figyelem! A 13. és 14. Cikk megsértését önállóan nem lehet panaszolni, csak ha az az Egyezmény által védett egyéb jog sérelmével összefüggésben történt.
- 7. Kiegészítő Jegyzőkönyv 5. Cikk: Házastársak egyenjogúsága.

Mivel a Római Egyezmény igen csekély támpontot nyújt arra nézve, hogy egy-egy Cikk alatt a gyakorlatban milyen jogsértés esetén lehet a Bírósághoz fordulni, ezért ajánlott a Bíróság esetjogát előzetesen tanulmányozni a <http://hudoc.echr.coe.int> honlapon. Minthogy a Bíróság alapvetően döntéseinek keresztül értelmezi a Római Egyezményt, a magyar bírói gyakorlattól eltérően jóval rugalmasabban kezeli annak szövegét. A Bíróság ez idáig nem vállalkozott a nők tömegeit leginkább érintő ügyekben markáns vélemény megformálására (egy-egy óvatos és taktikus döntés figyelhető meg családon belüli erőszak vagy abortusz tárgyában), így stratégiailag hasznos lehet, ha minél több panasszal fordulunk Strasbourghoz ezekben a témákban.

HOGYAN FORDULHAT A BÍRÓSÁGHOZ?

ELŐFELTÉTELEK

- Ügyében kimerítette valamennyi hazai jogorvoslati lehetőséget. Gyakorlatban tehát addig él panasztételi, fellebbezési jogosultságával, amíg ezt a belső jog lehetővé teszi. Vagyis:
 - o Jogsértés esetén kezdeményezte a szükséges államigazgatási-, polgári-, büntetőeljárás megindítását;
 - o Az eljárást megszüntető, a feljelentését, keresetlevelét elutasító határozat ellen fellebbezéssel, panasszal élt;
 - o Elsőfokú államigazgatási, bírói határozat ellen fellebbezést terjesztett elő;
 - o Jogerős államigazgatási határozat bírói felülvizsgálatát kezdeményezte.

A Bíróság vizsgálja, hogy a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségeket ténylegesen, érdemben és nem csak formálisan vette igénybe, így nem fogadja el a jogorvoslatok kimerülését, ha valamely beadványt formai-eljárási hiba, késedelmes benyújtás miatt utasítottak el. A hazai jogorvoslati lehetőségek kimerítéséhez bírósági ügyben elég, ha csak fellebbezett, perújítási, felülvizsgálati kérelem, illetve más rendkívüli perorvoslat igénybe vételére nincs szükség. Ugyanígy nem feltétele az elfogadhatóságnak az alapeljáráson kívül folytatható eljárások kimerítése, mint például peren kívüli eljárások, kegyelmi kérvény, különböző közhatalmi szervekhez (kormány, miniszterelnök, köztársasági elnök, Legfelsőbb Bíróság Elnöke, Alkotmánybíróság, állampolgári jogok országgyűlési biztosa, stb.) benyújtható kérelmek, panaszok beadása.

- A végleges határozat meghozatalától számított 6 hónap még nem telt el. A 6 hónap az ügyben legmagasabb, kötelező hatáskörrel rendelkező hatóság határozatától számít, vagyis, ha a fentiekben ismertetett alternatív jogi megoldásokkal próbálkozott, és az ebben hozott döntéstől számított féléves határidő már kívül esik az eredeti 6 hónapon, akkor kérelmét a Bíróság nem fogadja el;
- Korábban sem a Bíróság, sem más nemzetközi jogi fórum még nem foglalkozott az üggyel azonos tények mellett, illetve nem folyik párhuzamos nemzetközi eljárás.

FORMAI KÖVETELMÉNYEK:

- Az eljárás megindítását elég hagyományos levél formájában, az ügy rövid vázolásával és az érintett Cikk megjelölésével kezdeményezni. Az eljárást indító levélnek a 6 hónapos időkorlát szempontjából van jelentősége, később lehetőség van mind a tényvázlat, mind a jogsértés részletes kifejtésére vagy a korábban leírtak módosítására. A levelet érdemes ajánlottan feladni az alábbi címre:

European Court of Human Rights Council of Europe F-67075 Strasbourg Cedex France

- Az Emberi Jogok Európai Bíróságához fordulás valamennyi magyar állampolgár joga, ahhoz

semmiféle engedély nem szükséges. A bírósági eljárás kezdeményezhető bármely természetes személy által közvetlenül, társadalmi szervezet (pl. jogvédő szervek) vagy ügyvéd által. Kötelező ügyvédi képviselést a Bíróság csak az eljárás egy előrehaladottabb szakaszában írhat elő.

- Az eljárás kezdetben magyar nyelven zajlik, így írásbeli beadványát készítheti magyarul, de az ügy érdemi tárgyalásakor az angol vagy francia nyelv válik kötelezővé.

AZ ELJÁRÁS SZAKASZAI

- Az eljárást megindító levél elküldését követően a Bíróság elküldi Önnek a hivatalos űrlapot, melyet magyarul is kitölthet. A kitöltött űrlap visszaküldésére egy év áll rendelkezésre. Ebben kerül sor a részletes ügyismertetésre, a jogsértés leírására, kérelem előterjesztésére. Az űrlaphoz csatolni kell valamennyi irat másolatát az eredeti nyelven. Ha ügye sajtóvisszhangot keltett, érdemes az újságkivágások másolataiból is küldeni. A Bírósághoz rengeteg ügy érkezik, így praktikus a leírásokat röviden, minél egyszerűbb, tárgyilagosabb hangnemben előadni. Mivel ügye tárgyalásában egy magyar bíró is részt vesz, főleg a Bíróságot részletesen felvilágosítani a magyar politikai, társadalmi, jogi háttérrel.
- Az űrlap visszaküldését követően a Bíróság dönt, hogy az eset alkalmas-e a Bírósági tárgyalásra. Elutasítás esetén indoklás nélküli, magyar nyelvű levelet kap, amely ellen nincs helye fellebbezésnek.
- Ha az első vizsgálat alapján valószínű az Egyezményesértés, az eljárást egy 7 tagú bírói Kamara folytatja. Ha a Kamara a kérelmet elfogadhatónak nyilvánítja, felhívja a Magyar Köztársaságot, hogy válaszoljon a kérdéseire. A kérvényező tájékoztatják a kérdésekről és a Kormány válaszáról is, amelyre a kérelmező reagálhat.
- Ez után a Bíróság vagy a kérelem elfogadhatatlanságáról dönt, és megszünteti az eljárást, vagy az ügyet elfogadhatónak nyilvánítja.
- Az eljárást a Bíróság főszabály szerint a rendelkezésre álló iratok alapján folytatja le, ha azonban ténybeli, jogi tisztázatlanság marad, a Kamara szóbeli meghallgatásról határozhat.

- A Bíróság elsősorban az ügy békés rendezésére törekszik, ami gyakorlatban a kérelmező részére történő kártérítés fizetését jelenti. A kártérítés kiterjed az anyagi és erkölcsi kárra, a felmerült költségekre. Ha az igényelt kártérítést a Bíróság irreálisnak találja, saját maga állapítja meg az összeget.
- Ha a vitát nem sikerül békésen rendezni, a Bíróság ítéletében érdemben dönt a kérelemről, mely szintén pénzbeli kártérítést jelent. Fontos tudni, hogy a Bíróság kérelemnek helyt adó ítélete esetén is érvényben és hatályban marad az eredetileg sérelmezett magyar határozat.
- A Kamara ítéletének meghozatalától számított 3 hónapon belül, bármelyik fél kezdeményezheti az ügynek a Nagykamara elé terjesztését.

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETÉNEK HATÁSA

Bár a Bíróság ítéletének nincs hatása a belső jogerős határozatra, a Büntetőeljárásról szóló törvény szerint a kérelemnek helyt adó határozat felülvizsgálati ok. Ezen kívül, a Bíróság előtt folyó eljárás vagy az ítélet motiválhatja az Alkotmánybíróságot, hogy valamely jogszabálynak a Római Egyezménybe ütközését vizsgálja.

Ha Ön úgy érzi, hogy ügye alkalmas arra, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága elé kerüljön, az esete erőszak áldozatává vált gyerekekkel, bántalmazott nőkkel, egyéb nők elleni diszkriminációval (szexuális zaklatás vagy hátrányos megkülönböztetés a munka, a reprodukív jogok és a prostitúció területén) kapcsolatos, a Habeas Corpus Munkacsoport segíti Önt a nemzetközi jogérvényesítésében! Jelentkezzen a jogsegely@habeascorpus.hu címen.

© Habeas Corpus Munkacsoport 2005.
1364 Budapest Pf.31.
info@habeascorpus.hu
<http://habeascorpus.hu>
<http://www.stop-ferfioszak.hu>

A kiadvány tartalmáért teljes egészében a Habeas Corpus Munkacsoport felelős, azért és az annak felhasználásából származó következményekért az Európai Bizottság nem felel.

Tudja-e Ön,

**Hogyan fordulhat a
strasbourgi Emberi Jogok
Európai Bíróságához?**

Habeas Corpus Munkacsoport

www.stop-ferfioszak.hu
habeascorpus.hu



Készült az Európai Unió Daphne Programja,
Budapest Főváros Önkormányzata,
a Nemzeti Civil Alapprogram, és az
Open Society Institute Budapest Foundation
támogatásával